

(Законодавчі акти)

ДИРЕКТИВИ

**ДИРЕКТИВА 2011/36/ЄС
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ
від 5 квітня 2011 року
про запобігання та протидію торгівлі людьми та захист
осіб, які постраждали від неї, та замінює
Рамкове рішення Ради 2002/629/JHA**

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ТА РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ,

Беручи до уваги Договір про функціонування Європейського Союзу, зокрема, на статтю 82(2) та статтю 83(1) Договору про функціонування Європейського Союзу,

Беручи до уваги пропозицію Європейської Комісії,

Беручи до уваги висновок Європейського економічного і і соціального комітету (1),

Після консультацій з Комітетом регіонів,

Після передачі проекту законодавчого акту національним парламентам,

Діючи відповідно до звичайної законодавчої процедури (2),

Оскільки:

(1) Торгівля людьми є тяжким злочином, часто скоєним в мнгах організованої злочинності, грубим порушенням основоположних прав і заборонений Хартією основних прав Європейського Союзу. Запобігання та боротьба з торгівлею людьми є пріоритетом для Союзу та держав-членів.

(2) Ця Директива є частиною глобальних дій проти торгівлі людьми, що включає дії за участю третіх країн, як зазначено в "Документі, орієнтованому на дії" щодо посилення зовнішнього виміру діяльності Союзу у боротьбі проти торгівлі людьми"; на шляху до глобальних дій ЄС проти торгівлі людьми схваленому Радою 30 листопада 2009 року. У цьому контексті слід вживати заходів у третіх країнах походження та переміщення жертв, з метою підвищення рівня обізнаності, зменшення вразливості, підтримки та допомоги жертвам, боротьби з першопричинами торгівлі людьми та підтримки цих третіх країн у розробці відповідного законодавства з протидії торгівлі людьми.

(3) Ця Директива визнає гендерну специфіку явища торгівлі людьми, а також те, що жінки та чоловіки часто стають жертвами торгівлі людьми з різною метою. З цієї причини, заходи з надання допомоги та підтримки також повинні бути гендерно-специфічними, де це доречно. Фактори, що "штовхають" і "притягують" можуть бути різними залежно від відповідної сфери, такої як торгівля людьми в секс-індустрії або з метою трудової експлуатації, наприклад, на будівництві, в сільському, або домашньому господарстві.

(4) Спілка прагне запобігати та боротися з торгівлею людьми, а також захищати права осіб, які постраждали від торгівлі людьми. З цією метою було прийнято Рамкове рішення Ради 2002/629/JHA від 19 липня 2002 року про боротьбу з торгівлею людьми (3), а також План ЄС щодо найкращих практик, стандартів та процедур для боротьби з торгівлею людьми та її запобігання (4). Крім того, Стокгольмська програма – відкрита та безпечна Європа, що служить і захищає громадян (5), прийнята Європейською Радою, надає чіткий пріоритет боротьбі з торгівлею людьми. Варто передбачити інші заходи, як-от підтримка розробки загальних індикаторів Союзу для ідентифікації жертв торгівлі людьми, шляхом обміну передовим досвідом між усіма відповідними суб'єктами, зокрема, державними та приватними соціальними службами.

(5) Правоохоронні органи держав-членів повинні продовжувати співпрацювати з метою посилення боротьби з

торгівлею людьми. У зв'язку з цим тісне транскордонне співробітництво, включаючи обмін інформацією та обмін перодовим досвідом, а також продовження відкритого діалогу між поліцейськими, судовими та фінансовими органами держав-членів ЄС, має важливе значення.

Координація розслідувань і судового переслідування у справах про торгівлю людьми повинна сприяти посиленню співпраці з Європолом та Євроюстом, формуванню спільних слідчих груп, а також імплементацію Рамкового рішення Ради ЄС 2009/948/JHA від 30 листопада 2009 року про запобігання та врегулювання конфлікту юрисдикцій у кримінальному провадженні.

(6) Держави-члени повинні заохочувати та тісно співпрацювати з організаціями громадянського суспільства, включаючи визнані та активні неурядові організації у цій сфері та працювати з особами, які постраждали від торгівлі людьми, зокрема в рамках ініціатив з розробки політики, інформування та підвищення обізнаності кампаній, дослідницьких та освітніх програмах, а також у тренінгах, моніторингу та оцінці впливу заходів з протидії торгівлі людьми.

(7) Ця Директива приймає інтегрований, цілісний і заснований на правах людини підхід до боротьби з торгівлею людьми, і при її імплементації, Директива Ради 2004/81/ЄС від 29 квітня 2004 року видає дозвіл на проживання виданого громадянам третіх країн, які стали жертвами торгівлі людьми або були об'єктом дії, спрямованої на сприяння нелегальній імміграції, які співпрацюють з компетентними органами (2) та Директива 2009/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 18 червня 2009 року, що передбачає мінімальні стандарти щодо санкцій та заходів проти роботодавців нелегально перебуваючих громадян третіх країн (3) повинні бути прийняті до уваги. Більш суворі запобігання, переслідування та захист прав жертв є основними цілями цієї Директиви. Ця Директива також приймає контекстуальне розуміння різних форм торгівлі людьми і спрямована на забезпечення того, щоб кожна форма протидіяла за допомогою найбільш ефективних заходів.

(8) Діти є більш вразливими, ніж дорослі, і тому піддаються більшому ризику стати жертвами торгівлі людьми. При застосуванні цієї Директиви найвищі інтереси дитини повинні бути першочерговим міркуванням, відповідно до Хартії основних прав Європейського Союзу та Конвенції Організації Об'єднаних Націй про права дитини 1989 року.

(9) Протокол Організації Об'єднаних Націй 2000 року про попередження, припинення і покарання за торгівлю людьми, особливо жінок і дітей, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми 2005 року є важливими кроками в процесі посилення міжнародного співробітництва у боротьбі з торгівлею людьми. Слід зазначити, що Конвенція Ради Європи містить механізм оцінки, який складається з Групи експертів з питань протидії торгівлі людьми (ГРЕТА) та Комітету Сторін. Координацію між міжнародними організаціями, до компетенції яких належать боротьба з торгівлею людьми, слід підтримувати з метою уникнення дублювання зусиль.

(10) Ця Директива не завдає шкоди принципу не примусового повернення відповідно до Конвенції про статус біженців 1951 року (Женевська Конвенція), а також відповідає статті 4 та статті 19(2) Хартії основних прав Європейського Союзу.

(11) Для того, щоб розібратися з останніми подіями, пов'язаними з явищем торгівлі людьми, ця Директива приймає ширшу концепцію того, що слід вважати торгівлею людьми, ніж Рамкове рішення 2002/629/JHA, і тому включає додаткові форми експлуатації. У контексті цієї Директиви примусове жебрацтво слід розуміти як форму примусової праці або послуг, як це визначено в Конвенції МОП № 29 від 1930 року про примусову чи обов'язкову працю. Отож експлуатація жебрацтва, в тому числі використання залежної від торгівлі людьми особи для жебракування, підпадає під визначення торгівлі людьми лише тоді, коли мають місце всі елементи примусової праці або послуг. У світлі відповідної судової практики, дійсність будь-якої можливої згоди на виконання такої праці, або надання

таких послуг повинна оцінюватися в кожному конкретному випадку. Однак, коли йдеться про дитину, жодна можлива згода не повинна вважатися дійсною. Вираз "експлуатація злочинної діяльності" слід розуміти як експлуатацію людини для вчинення, зокрема, кишенькових крадіжок, крадіжок з магазинів, торгівлі наркотиками та інших подібних дій, які мають на меті отримання фінансової вигоди, підлягають покаранню. Визначення також охоплює торгівлю людьми з метою вилучення органів, що є серйозним порушенням людської гідності та фізичної недоторканності, а також, наприклад, інші дії, такі як незаконне усиновлення (удочеріння) або примусовий шлюб, якщо вони відповідають складовим елементам кримінального злочину.

(12) Розміри штрафів у цій Директиві відображають за непокоєння держав-членів щодо розвитку явища торгівлі людьми. З цієї причини ця Директива використовує за основу рівні 3 і 4 висновків Ради Європи від 24–25 квітня 2002 року щодо підходу до застосування покарань за торгівлю людьми. Коли правопорушення вчинено за певних обставин, наприклад проти особливо вразливої жертви, покарання має бути більш суворим. У контексті цієї Директиви особливо вразливі особи повинні включати принаймні всіх дітей. Інші фактори, які можуть бути взяті до уваги при оцінці вразливості жертви, включають, наприклад, стать, вагітність, стан здоров'я та інвалідність. Коли злочин є особливо тяжким, наприклад, коли життя жертви було під загрозою або злочин був пов'язаний із серйозним насильством, таким як катування, примусове вживання наркотиків/ліків, зґвалтування або інші серйозні форми психологічного, фізичного чи сексуального насильства, або іншим чином спричинило особливо серйозну шкоду жертві, це також має бути відображено у більш суворому покаранні. Коли, відповідно до цієї Директиви, робиться посилання на відмову, таке посилання слід тлумачити відповідно до Рамкового рішення Ради ЄС 2002/584/JHA від 13 червня 2002 року про Європейський ордер на арешт і процедурах передачі між державами-членами (1). Тяжкість вчиненого злочину може бути врахована в рамках виконання вироку.

(13) У боротьбі з торгівлею людьми слід повною мірою використовувати існуючі інструменти щодо арешту та конфіскації доходів, отриманих злочинним шляхом, такі як, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколи до неї, Конвенція Ради Європи 1990 року про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, Рамкове рішення Ради 2001/500/ІНА від 26 червня 2001 року про відмивання грошей, виявлення, розшук, заморожування, арешт та конфіскацію засобів вчинення та доходів, одержаних злочинним шляхом (2), та Рамкове рішення Ради Рішення 2005/212/ІНА від 24 лютого 2005 року про конфіскацію доходів, знарядь і майна (3). Використання вилучених і конфіскованих знарядь злочину та доходів від злочинів, зазначених у цій Директиві слід використовувати для підтримки допомоги жертвам та їхнього захисту, включаючи компенсацію жертвам та транскордонній діяльності правоохоронних органів ЄС з протидії торгівлі.

(14) Постраждалі від торгівлі людьми повинні, відповідно до основних принципів правових систем відповідних держав-членів, бути захищені від переслідування або покарання за злочинну діяльність таку як використання фальшивих документів або правопорушення, передбачені законодавством про проституцію або імміграцію, яку вони були змушені вчинити як прямий наслідок торгівлі людьми. Метою такого захисту є дотримання прав постраждалих осіб, запобігання подальшій віктимізації та заохочення їх виступати в якості свідків у кримінальних провадженнях проти злочинців. Цей захист не повинен виключати переслідування чи покарання за злочини, які особа добровільно вчинила або в яких брала участь.

(15) Для забезпечення успіху розслідування та судового переслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, їх початок не повинен залежати, в принципі, від повідомлення або звинувачення з боку жертви. Якщо цього вимагає характер діяння, переслідування повинно бути дозволено протягом достатнього періоду часу після досягнення жертвою повноліття.

Тривалість достатнього періоду часу для кримінального переслідування повинна визначатися законодавством. Співробітники правоохоронних органів та прокурори повинні бути належно підготовлені, зокрема з метою посилення міжнародної правоохоронної та судового співробітництва. Особи, відповідальні за розслідування та переслідування таких злочинів, також повинні мати доступ до слідчих інструментів, що використовуються у справах про організовану злочинність або інших тяжких злочинів. Такі інструменти можуть включати перехоплення комунікацій, приховане спостереження включаючи електронне спостереження, моніторинг банківських рахунків та інші фінансові розслідування.

(16) З метою забезпечення ефективного переслідування міжнародних злочинних угруповань, центр діяльності яких знаходиться в державі-члені і які здійснюють торгівлю людьми в третіх країнах, слід встановити юрисдикцію над злочином торгівлі людьми якщо злочинець є громадянином цієї держави-члена, а злочин вчинено за межами території цієї держави-члена. Аналогічно, юрисдикція може бути встановлена, якщо злочинець є постійним жителем держави-члена, а потерпілий є громадянином або постійним жителем держави-члена, або якщо злочин вчинено на замовлення або в інтересах юридичної особи, зареєстрованої на території держави-члена, а злочин вчинено за межами території цієї держави-члена.

(17) Хоча Директива 2004/81/ЄС передбачає видачу дозволу на проживання жертвам торгівлі людьми, які є громадянами третіх країн, а Директива 2004/38/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року про права громадян Союзу та членів їхніх сімей вільно пересуватися та проживати на території держав-членів (4) регулює реалізацію права на вільне пересування та вільне проживання на території держав-членів громадянами Союзу та членами їхніх сімей, включаючи захист від депортації, ця Директива встановлює конкретні заходи захисту для будь-якої жертви торгівлі людьми. Отже, ця Директива не стосується умов проживання жертв торгівлі людьми на території держав-членів ЄС.

(18) Постраждалим від торгівлі людьми необхідно мати можливість ефективно відстоювати свої права. Тому допомога та підтримка повинні бути доступними для них до, під час та протягом відповідного часу після кримінального провадження. Держави-члени повинні передбачити ресурси для надання допомоги, підтримки та захисту потерпілих. Допомога та підтримка, що надається, повинні включати принаймні мінімальний набір заходів, необхідних для того, щоб жертва могла одужати та втекти від торговців людьми. Практична реалізація таких заходів повинна, на основі індивідуальної оцінки, проведеної відповідно до національних процедур, враховувати обставини, культурний контекст і потреби відповідної особи. Особі слід надати допомогу та підтримку, як тільки з'являться обґрунтовані підстави вважати, що він чи вона могли бути жертвами торгівлі людьми, і незалежно від його чи її бажання бути свідком. У випадках, коли жертва не проживає на законних підставах у відповідній державі-члені, допомога та підтримка повинні надаватися безумовно принаймні протягом періоду роздумів. Якщо після завершення процесу ідентифікації або закінчення періоду роздумів жертва не вважається такою, що має право на отримання дозволу на проживання, або іншим чином не має законного місця проживання в цій державі-члені, або якщо жертва покинула територію цієї держави-члена, відповідна держава-член не зобов'язана продовжувати надавати допомогу та підтримку цій особі на основі цієї Директиви. Якщо необхідно, допомога та підтримка мають тривати протягом відповідного періоду після завершення кримінального провадження, наприклад, якщо триває лікування через важкі фізичні чи психологічні наслідки злочину, або якщо безпека жертви знаходиться під загрозою через заяву жертви в цьому кримінальному провадженні.

(19) Рішення Ради Концепції 2001/220/JHA від 15 березня 2001 року про статус потерпілих у кримінальному провадженні (1) встановлює низку прав потерпілих у кримінальному провадженні, включаючи право на захист і компенсацію. Крім того, жертвам торгівлі людьми слід негайно надати доступ до юридичних консультацій і, відповідно до ролі жертв у відповідних системах правосуддя, до юридичного представництва, в

тому числі з метою отримання компенсації. Такі юридичні консультації та представництво можуть також надаватися компетентними органами з метою вимагання компенсації від держави. Мета юридичного консультування полягає в тому, щоб дати можливість жертвам бути поінформованими та отримати поради щодо різноманітних можливостей, відкритих для них. Юридичні консультації має надавати особа, яка отримала відповідну юридичну освіту, не обов'язково юрист. Юридичні консультації та, відповідно до ролі жертв у відповідних системах правосуддя, юридичне представництво повинні надаватися безкоштовно, принаймні, коли жертва не має достатніх фінансових ресурсів, відповідно до внутрішніх процедур держав-членів. Оскільки діти-жертви навряд чи матимуть такі ресурси, юридичні консультації та юридичне представництво на практиці будуть для них безкоштовними. Крім того, на основі індивідуальної оцінки ризику, проведеної відповідно до національних процедур, жертви повинні бути захищені від помсти, від залякування та від ризику стати жертвою повторної торгівлі людьми.

(20) Жертви торгівлі людьми, які вже зазнали жорстокого поводження та такого, що принижує гідність, поводження, яке зазвичай передбачає торгівля людьми, наприклад сексуальна експлуатація, сексуальне насильство, зґвалтування, практика, схожа на рабство, або видалення органів, повинні бути захищені від вторинної віктимізації та подальшої травми під час кримінального провадження. Необхідно уникати непотрібного повторення допитів під час розслідування, судового переслідування та судового розгляду, наприклад, у відповідних випадках шляхом створення, якомога швидше під час провадження, відеозаписів цих допитів. З цією метою жертви торгівлі людьми повинні під час кримінального розслідування та провадження отримувати лікування, яке відповідає їхнім індивідуальним потребам. Потрібно брати до уваги оцінку їхніх індивідуальних потреб, а також такі обставини, як їхній вік, вагітність, стан здоров'я, інвалідність, яку вони можуть мати, та інші особисті обставини, а також фізичні та психологічні наслідки злочинної діяльності, які були застосовані до потерпілої жертви. Чи буде застосовано лікування і як, вирішувати-

меться відповідно до підстав, визначених національним законодавством, правилами судового розсуду, практикою та вказівками в кожному конкретному випадку.

(21) Заходи допомоги та підтримки повинні надаватися жертвам за згодою та поінформовано. Отож жертви повинні бути поінформовані про важливі аспекти цих заходів, і вони не повинні застосовуватися до жертв. Відмова жертви від допомоги чи заходів підтримки не повинна тягнути за собою зобов'язання компетентних органів відповідної держави-члена щодо надання жертві альтернативних заходів.

(22) На додаток до заходів, доступних для всіх жертв торгівлі людьми, держави-члени повинні забезпечити доступність спеціальної допомоги, підтримки та заходів захисту для дітей-жертв. Ці заходи повинні вживатися в найкращих інтересах дитини та відповідно до Конвенції ООН про права дитини 1989 року. Якщо вік особи, яка стала жертвою торгівлі людьми, невідомий, і є підстави вважати, що він менше 18 років, цю особу слід вважати дитиною, яка повинна отримати негайну допомогу, підтримку та захист. Заходи допомоги та підтримки для дітей-жертв повинні бути зосереджені на їхньому фізичному та психосоціальному відновленні та довгостроковому вирішенні проблеми відповідної особи. Доступ до освіти допоможе дітям реінтегруватися в суспільство. З огляду на те, що діти, які стали жертвами торгівлі людьми, є особливо вразливими, для їх захисту повинні бути доступні додаткові заходи захисту під час допитів, які є частиною кримінальних розслідувань і проваджень.

(23) Особливу увагу слід приділяти дітям без супроводу, які стали жертвами торгівлі людьми, оскільки вони потребують спеціальної допомоги та підтримки через свою вразливу ситуацію. З моменту ідентифікації дитини без супроводу, яка стала жертвою торгівлі людьми, і доки не буде знайдено довгострокове рішення, держави-члени повинні застосовувати заходи щодо прийому, які відповідають потребам дитини, і повинні забезпечити застосування відповідних процедурних гарантій.

Необхідно вжити необхідних заходів для забезпечення призначення, у відповідних випадках, опікуна та/або представника з метою забезпечення найкращих інтересів неповнолітнього. Рішення щодо майбутнього кожної несупроводжуваної дитини-жертви має бути прийняте в найкоротший можливий період часу з метою пошуку довгострокових рішень на основі індивідуальної оцінки найкращих інтересів дитини, що має бути першочерговим. Довготривалим рішенням може бути повернення та реінтеграція в країну походження або країну повернення, інтеграція в приймаюче суспільство, надання статусу міжнародного захисту або надання іншого статусу відповідно до національного законодавства держав-членів.

(24) Якщо, відповідно до цієї Директиви, для дитини має бути призначено опікуна та/або представника, ці ролі може виконувати та сама особа або юридична особа, установа чи орган влади.

(25) Держави-члени повинні розробити та/або зміцнити політику запобігання торгівлі людьми, включаючи заходи для запобігання та зменшення попиту, який сприяє всім формам експлуатації, а також заходи для зменшення ризику того, що люди стануть жертвами торгівлі людьми, за допомогою досліджень, включаючи дослідження нових форм торгівлі людьми, інформування, підвищення обізнаності та освіти. У таких ініціативах держави-члени повинні прийняти гендерну перспективу та підхід до прав дитини. Офіційні особи, які можуть контактувати з жертвами або потенційними жертвами торгівлі людьми, повинні пройти належну підготовку для ідентифікації таких жертв і поводження з ними. Таке зобов'язання щодо навчання слід заохочувати до членів таких категорій, коли вони можуть контактувати з жертвами: офіцерів поліції, прикордонників, імміграційних службовців, прокурорів, адвокатів, членів судових органів і судів, інспекторів праці, соціальних, дитячий і медичний персонал, а також консульський персонал, але можуть, залежно від місцевих обставин, також залучати до своєї роботи інші групи державних службовців, які можуть зіткнутися з жертвами торгівлі людьми.

(26) Директива 2009/52/ЄС передбачає санкції для роботодавців громадян третіх країн, які незаконно перебувають на території країни, які, незважаючи на те, що не були звинувачені або не засуджені за торгівлю людьми, використовують роботу або послуги, отримані від особи, знаючи, що це особа є жертвою такої торгівлі людьми. Крім того, держави-члени повинні взяти до уваги можливість накладення санкцій на користувачів будь-якої послуги, яку вимагають від жертви, знаючи, що ця особа стала жертвою торгівлі людьми. Така подальша криміналізація може охоплювати поведінку роботодавців громадян третіх країн, які законно перебувають у країні, і громадян Євро Союзу, а також покупців сексуальних послуг від будь-якої жертви торгівлі людьми, незалежно від її громадянства.

(27) Національні системи моніторингу, такі як національні доповідачі або еквівалентні механізми, повинні бути створені державами-членами у спосіб, який вони вважають доцільним відповідно до їхньої внутрішньої організації та беручи до уваги потребу в мінімальній структурі з визначеними завданнями, щоб проводити оцінку тенденцій торгівлі людьми, збирати статистичні дані, вимірювати результати заходів протидії торгівлі людьми та регулярно звітувати. Такі національні доповідачі або еквівалентні механізми вже включені в неформальну мережу Євро Союзу, створену Радою щодо створення неформальної мережі національних доповідачів ЄС або еквівалентних механізмів з питань торгівлі людьми від 4 червня 2009 року. Координатор боротьби з торгівлею людьми братиме участь у роботі цієї мережі, яка надає Євро Союзу та державам-членам об'єктивну, надійну, порівняльну та актуальну стратегічну інформацію у сфері торгівлі людьми та обмінюється досвідом і найкращими практиками у сфері запобігання та боротьби з торгівлею людьми. Європейський парламент повинен мати право брати участь у спільній діяльності національних доповідачів або еквівалентних механізмів.

(28) Для того, щоб оцінити результати заходів протидії торгівлі людьми, Євро Союз повинен продовжувати розвивати свою роботу над методами збору даних для отримання порівнянної статистики.

(29) Крізь призму Стокгольмської програми та з метою розробки консолідованої стратегії Євро Союзу проти торгівлі людьми, спрямованої на подальше посилення зобов'язань та зусиль Євро Союзу та держав-членів щодо запобігання та боротьби з такою торгівлею людьми, Держави-члени повинні сприяти виконанню завдань координатора з боротьби торгівлею людьми, що може включати, наприклад, покращення координації та узгодженості, уникнення дублювання зусиль між інституціями та установами Євро Союзу, сприяючи розвитку існуючої або нової політики та стратегії Євро Союзу, що мають відношення до боротьби з торгівлею людьми, або звітності до інституцій Євро Союзу.

(30) Ця Директива має на меті змінити та розширити положення Рішення Концепції 2002/629/JHA. Оскільки поправки, які необхідно внести, мають значну кількість і характер, Рішення Концепції має бути повністю замінено в інтересах ясності стосовно держав-членів, які беруть участь у прийнятті цієї Директиви.

(31) Відповідно до пункту 34 Міжвідомчої угоди про кращу законотворчість (1), держави-члени заохочуються скласти для себе та в інтересах Євро Союзу власні таблиці, які будуть, наскільки це можливо, ілюструвати взаємозв'язок між цією Директивою та заходами щодо транспозиції їх.

(32) Оскільки мета цієї Директиви, а саме боротьба з торгівлею людьми, не може бути достатньою мірою досягнута державами-членами, і, отже, з огляду на масштаби та наслідки, Євро Союз може вживати заходів відповідно до принципу субсидіарності, викладеного в статті 5 Договору про Європейський Союз. Відповідно до принципу пропорційності, викладеного у цій статті, ця Директива не виходить за межі того, що необхідно для досягнення цієї мети.

(33) Ця Директива поважає фундаментальні права та дотримується принципів, визнаних, зокрема, Хартією основних прав Європейського Союзу, зокрема, людської гідності, заборони рабства, примусової праці та торгівлі людьми, заборони

тортур і нелюдського поводження або покарання, що принижує гідність, права дитини, право на свободу та недоторканість, свободу вираження поглядів та інформації, захист особистих даних, право на ефективний засіб правового захисту та справедливий суд, а також принципи законності та пропорційності кримінальних злочинів та покарання. Зокрема, ця Директива спрямована на забезпечення повної поваги до цих прав і принципів і повинна відповідним чином виконуватися.

(34) Відповідно до статті 3 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії щодо простору свободи, безпеки та правосуддя, доданого до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу, Ірландія повідомила про своє бажання взяти участь у прийнятті та застосуванні цієї Директиви.

(35) Відповідно до статей 1 і 2 Протоколу про позицію Сполученого Королівства та Ірландії щодо простору свободи, безпеки та правосуддя, доданого до Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу та без шкоди для статті 4 цього Протоколу, Сполучене Королівство не бере участі в ухваленні цієї Директиви, не є обов'язковим для неї та не підлягає її застосуванню.

(36) Відповідно до статей 1 і 2 Протоколу про позицію Данії, доданого до Договору про Європейський Союз і Договору про функціонування Європейського Союзу, Данія не бере участі в прийнятті цієї Директиви і є не зв'язані нею та не підлягають її застосуванню,

ПРИЙНЯЛИ ЦЮ ДИРЕКТИВУ

Стаття 1

Предмет

Предмет цієї Директиви встановлює мінімальні правила щодо визначення кримінальних злочинів і санкцій у сфері торгівлі людьми. Він також запроваджує загальні положення, вра-

ховуючи гендерну перспективу, для посилення запобігання цьому злочину та захисту його жертв.

Стаття 2

Злочини, пов'язані з торгівлею людьми

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення покарання за такі навмисні дії: вербування, транспортування, передача, переховування або прийом осіб, включаючи обмін або передачу контролю над цими особами, за допомогою погрози або застосування сили чи інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою чи вразливим становищем або надання чи отримання платежів чи переваг для отримання згоди особи, яка контролює іншу людину, з метою експлуатації.

2. Вразливе становище означає ситуацію, в якій відповідна особа не має реальної чи прийнятної альтернативи, окрім як підкоритися зловживанню.

3. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, включаючи жебракування, рабство або практику, подібну до рабства, підневільне становище або експлуатацію злочинної діяльності, або видалення органів.

4. Згода жертви торгівлі людьми на експлуатацію, навмисну чи фактичну, не має значення, якщо було використано будь-який із засобів, викладених у параграфі 1.

5. Якщо дії, зазначені в пункті 1, стосуються дитини, це карається як злочин торгівлі людьми, навіть якщо жоден із засобів, викладених у параграфі 1, не застосовувався.

6. Для цілей цієї Директиви «дитина» означає будь-яку особу віком до 18 років.

Стаття 3

Підбурювання, пособництво та замах

Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб підбурювання, пособництво та підбурювання або замах на вчинення злочину, зазначеного у статті 2, було покараним.

Стаття 4

Покарання

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб злочин, згаданий у статті 2, карався максимальним покаранням у вигляді щонайменше п'яти років позбавлення волі.

2. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб злочин, зазначений у статті 2, карався максимальним покаранням у вигляді щонайменше 10 років позбавлення волі, якщо цей злочин:

(а) було вчинено проти жертви, яка була особливо вразливою, яка, у контексті цієї Директиви, включає принаймні дітей-жертв;

(б) було вчинено в рамках злочинної організації за значенням Рамкового рішення Ради 2008/841/JHA від 24 жовтня 2008 року про боротьбу з організованою злочинністю (1);

(с) навмисно або через грубу необережність поставив під загрозу життя потерпілого; або

(д) було вчинено із застосуванням серйозного насильства або завдало особливо тяжкої шкоди жертві.

3. Держави-члени вживають необхідних заходів для того, щоб той факт, що правопорушення, зазначене у статті 2, було вчинене державними службовцями під час виконання їхніх обов'язків, розглядався як обтяжуюча обставина.

4. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб злочин, згаданий у статті 3, карався ефективними, пропорційними та переконливими покараннями, які можуть спричинити задачу.

Стаття 5

Відповідальність юридичних осіб

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб юридичні особи могли бути притягнуті

до відповідальності за правопорушення, зазначені в статтях 2 і 3, вчинені на їхню користь будь-якою особою, яка діє індивідуально або як частина органу юридичної особи, який займає керівну посаду в межах юридичної особи на основі:

- (а) повноваження представництва юридичної особи;
- (б) повноваження приймати рішення від імені юридичної особи; або
- (с) повноваження здійснювати контроль в межах юридичної особи.

2. Держави-члени також забезпечують, щоб юридичну особу можна було притягнути до відповідальності, якщо відсутність нагляду або контролю з боку особи, зазначеної в частині 1, уможливила вчинення правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3, на користь цієї юридичної особи, підпорядкованою їй особою.

3. Відповідальність юридичної особи згідно з частинами 1 і 2 не виключає кримінального провадження проти фізичних осіб, які є виконавцями, підбурювачами або пособниками правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3.

4. Для цілей цієї Директиви «юридична особа» означає будь-яку юридичну особу, яка має правосуб'єктність відповідно до чинного законодавства, за винятком держав або державних органів, що здійснюють державну владу, і громадських міжнародних організацій.

Стаття 6

Санкції до юридичних осіб

Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб юридична особа, притягнута до відповідальності згідно зі статтею 5(1) або (2), підлягала ефективним, пропорційним та стримуючим санкціям, які

включають кримінальні або некримінальні штрафи та можуть включати інші санкції, такі як:

- (а) позбавлення права на державні пільги чи допомогу;
- (б) тимчасове або постійне позбавлення права займатися комерційною діяльністю;
- (с) взяття під судовий нагляд;
- (д) ліквідація в судовому порядку;
- (е) тимчасове або постійне закриття закладів, які використовувалися для вчинення правопорушення.

Стаття 7

Вилучення та конфіскація

Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб їхні компетентні органи мали право вилучати та конфіскувати засоби та доходи від злочинів, зазначених у статтях 2 і 3.

Стаття 8

Непритягнення до відповідальності або незастосування покарання до потерпілого

Держави-члени, відповідно до основних принципів своїх правових систем, вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб компетентні національні органи мали право не переслідувати та не накладати покарання на жертв торгівлі людьми за їхню участь у злочинній діяльності, яку вони були змушені вчинити як прямий наслідок того, що піддалися будь-якій із дій, зазначених у статті 2.

Стаття 9

Розслідування та переслідування

1. Держави-члени повинні забезпечити, щоб розслідування або судове переслідування правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3, не залежали від повідомлення або звинувачення

жертви, і що кримінальне провадження може тривати, навіть якщо жертва відкликала свою заяву.

2. Держави-члени вживають необхідних заходів, щоб уможливити, якщо характер діяння цього вимагає, судове переслідування злочину, зазначеного у статтях 2 і 3, протягом достатнього періоду часу після того, як жертва досягла повноліття.

3. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення відповідної підготовки осіб, підрозділів або служб, відповідальних за розслідування або судове переслідування правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3.

4. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб ефективні інструменти розслідування, такі як ті, що використовуються в організованій злочинності чи інших серйозних злочинах, були доступні особам, підрозділам або службам, відповідальним за розслідування або судово переслідування злочинів, зазначених у статтях 2 і 3.

Стаття 10

Юрисдикція

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для встановлення своєї юрисдикції щодо правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3, якщо:

(а) правопорушення вчинено повністю або частково на їх території; або

(b) правопорушник є одним із їхніх громадян.

2. Держава-член інформує Комісію, якщо вона вирішує встановити подальшу юрисдикцію щодо правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3, вчинених за межами її території, серед іншого, якщо:

(а) злочин вчинено проти одного з її громадян або особи, яка постійно проживає на її території;

(b) правопорушення вчинено на користь юридичної особи, зареєстрованої на її території; або

(c) правопорушник постійно проживає на її території.

3. Для судового переслідування правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3, вчинених за межами території відповідної держави-члена, кожна держава-член повинна, у випадках, зазначених у пункті (b) параграфа 1, і може, у цих випадках, зазначених у пункті 2, вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб його юрисдикція не підпорядковувалася будь-якій із наступних умов:

(a) дії є кримінальним злочином у місці, де вони були вчинені; або

(b) кримінальне переслідування може бути розпочато лише після повідомлення потерпілого в місці, де було вчинено правопорушення, або доносу від держави місця, де було вчинено злочин.

Стаття 11

Допомога та підтримка постраждалих від торгівлі людьми

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб допомога та підтримка надавалися жертвам до, під час і протягом відповідного періоду часу після завершення кримінального провадження, щоб дати їм можливість реалізувати права, викладені в Рамковому рішенні 2001 /220/ІНА, і в цій Директиві.

2. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення надання особі допомоги та підтримки як тільки компетентні органи мають обґрунтовані підстави за переконання, що особа могла бути піддана будь-якому із злочинів, зазначених у статтях 2 і 3.

3. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб допомога та підтримка жертви не зале-

жали від готовності жертви співпрацювати в кримінальному розслідуванні, судовому переслідуванні чи судовому розгляді, без шкоди для Директиви 2004/81/ЄС чи аналогічних національних правил.

4. Держави-члени вживають необхідних заходів для створення відповідних механізмів, спрямованих на раннє виявлення, допомогу та підтримку жертв у співпраці з відповідними організаціями підтримки.

5. Заходи допомоги та підтримки, зазначені в частинах 1 і 2, повинні надаватися на основі консенсусу та поінформованості та включати принаймні рівень життя, здатний забезпечити існування жертв за допомогою таких заходів, як надання відповідного та безпечного житла та матеріальна допомога, а також необхідне медичне лікування, включаючи психологічну допомогу, консультації та інформацію, а також послуги письмового та усного перекладу, де це необхідно.

6. Інформація, зазначена в параграфі 5, повинна охоплювати, у відповідних випадках, інформацію про період роздумів і відновлення відповідно до Директиви 2004/81/ЄС, а також інформацію про можливість надання міжнародного захисту відповідно до Директиви Ради 2004/83/ЄС від 29 квітня 2004 року про мінімальні стандарти кваліфікації та статусу громадян третіх країн або осіб без громадянства як біженців або осіб, які з інших причин потребують міжнародного захисту, та зміст наданого захисту (1) та Директива Ради 2005/85/ЄС від 1 грудня 2005 року про мінімальні стандарти процедур у державах-членах щодо надання та позбавлення статусу біженця (2) або відповідно до інших міжнародних документів чи інших подібних національних правил.

7. Держави-члени повинні піклуватися про жертв з особливими потребами, якщо ці потреби впливають, зокрема, з того, чи вони вагітні, стан їхнього здоров'я, інвалідність, психічний або психологічний розлад, який вони мають, або серйозна форма психологічного, фізичного чи сексуального насильства, якого вони зазнали.

Стаття 12

Захист жертв торгівлі людьми в кримінальному розслідуванні та провадженні

1. Заходи захисту, зазначені в цій статті, застосовуються на додаток до прав, викладених у Рамковому рішенні 2001/220/ЮВС.

2. Держави-члени забезпечують, щоб жертви торгівлі людьми мали невідкладний доступ до юридичних консультацій і, відповідно до ролі жертв у відповідній системі правосуддя, до юридичного представництва, в тому числі з метою вимагання компенсації. Юридичні консультації та юридичне представництво є безкоштовними, якщо жертва не має достатніх фінансових ресурсів.

3. Держави-члени забезпечують, щоб жертви торгівлі людьми отримували відповідний захист на основі індивідуальної оцінки ризику, серед іншого, шляхом доступу до програм захисту свідків або інших подібних заходів, якщо це доречно та відповідно до підстав, визначених національним законодавством або процедурами.

4. Без шкоди правам на захист та відповідно до індивідуальної оцінки особистих обставин жертви, проведеної компетентними органами, держави-члени забезпечують, щоб жертви торгівлі людьми отримували спеціальне ставлення, спрямоване на запобігання вторинної віктимізації шляхом уникнення, наскільки це можливо та відповідно до підстав, визначених національним законодавством, а також до правил судового розсуду, практики чи вказівок, таке як:

(а) непотрібне повторення допитів під час розслідування, судового переслідування чи суду;

(б) візуальний контакт між потерпілими та обвинуваченими, у тому числі під час дачі свідчень, таких як опитування та перехресний допит, за допомогою відповідних засобів, включаючи використання відповідних комунікаційних технологій;

- (с) надання свідчень у відкритому судовому засіданні; і
- (d) непотрібні допити щодо приватного життя жертви.

Стаття 13

Загальні положення про заходи допомоги, підтримки та захисту дітей, які постраждали від торгівлі людьми

1. Дітям, які постраждали від торгівлі людьми, надається допомога, підтримка та захист. При застосуванні цієї Директиви найважливіші інтереси дитини мають бути першочерговим.
2. Держави-члени гарантують, що у випадках, коли вік особи, яка стала жертвою торгівлі людьми, невизначений і є підстави вважати, що ця особа є дитиною, то така особа вважається дитиною, щоб отримати негайний доступ до допомоги, підтримки та захист відповідно до статей 14 і 15.

Стаття 14

Допомога та підтримка постраждалих дітей

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб конкретні дії для допомоги та підтримки дітей, які стали жертвами торгівлі людьми, у короткостроковій та довгостроковій перспективі, у їхньому фізичному та психосоціальному відновленні вживалися після індивідуальної оцінки особливих обставин кожної конкретної дитини-жертви, враховуючи погляди дитини, потреби та проблеми з метою пошуку тривалого рішення для дитини. Протягом розумного часу держави-члени забезпечують доступ до освіти для дітей-жертв і дітей жертв, яким надається допомога та підтримка відповідно до статті 11, і відповідно до їхнього національного законодавства.
2. Держави-члени призначають опікуна або представника для дитини, яка стала жертвою торгівлі людьми, з моменту ідентифікації дитини органами влади, де згідно з національним законодавством є носіями батьківської відповідальності

внаслідок конфлікту інтересів між ними та дитиною-жертвою, унеможливаючи забезпечення найкращих інтересів дитини та/або представництво дитини.

3. Держави-члени вживають заходів, якщо це доцільно та можливо, для надання допомоги та підтримки сім'ї дитини, яка стала жертвою торгівлі людьми, якщо сім'я перебуває на території держав-членів. Зокрема, держави-члени, якщо це доречно та можливо, застосовують статтю 4 Рамкового рішення 2001/220/ЈНА до сім'ї.

4. Ця стаття застосовується без шкоди для статті 11.

Стаття 15

Захист дітей, які постраждали від торгівлі людьми у кримінальному провадженні

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб у кримінальних розслідуваннях і провадженнях, відповідно до ролі жертв у відповідній системі правосуддя, компетентні органи призначали представника дитини, яка стала жертвою торгівлі людьми, якщо відповідно до національного законодавства, суб'єкти батьківської відповідальності не можуть представляти дитину внаслідок конфлікту інтересів між ними та дитиною-жертвою.

2. Держави-члени повинні, відповідно до ролі жертв у відповідній системі правосуддя, забезпечити, щоб діти-жертви мали доступ без зволікань до безкоштовних юридичних консультацій і безкоштовного юридичного представництва, у тому числі з метою вимагання компенсації, якщо вони не мають достатніх фінансових можливостей.

3. Без шкоди правам на захист, держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб у кримінальних розслідуваннях і провадженнях стосовно будь-яких правопорушень, зазначених у статтях 2 і 3, такі як:

(а) допити дитини-жертви відбуваються без необґрунтованої затримки після того, як про факти було повідомлено компетентним органам;

(b) допити дитини-жертви відбуваються, якщо необхідно, у приміщеннях, призначених або пристосованих для цієї мети;

(с) інтерв'ювання постраждалої дитини проводиться, за необхідності, фахівцями, які пройшли відповідну підготовку, або з їхньою участю;

(d) одні й ті самі особи, якщо це можливо та доречно, проводять усі інтерв'ювання постраждалої дитини;

(е) кількість інтерв'ювань обмежена настільки, наскільки це можливо, і інтерв'ювання проводяться лише тоді, коли це вкрай необхідно для цілей кримінального розслідування та провадження;

(f) постраждалу дитину може супроводжувати її представник або, у відповідних випадках, доросла особа за вибором дитини, якщо тільки щодо цієї особи не було прийнято вмотивованого рішення про протилежне.

4. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб під час кримінальних розслідувань будь-яких злочинів, зазначених у статтях 2 і 3, всі інтерв'ю з постраждалою дитиною або, у відповідних випадках, з дитиною-свідком могли бути записані на відео, і щоб такі відеозаписи інтерв'ювання могли бути використані як докази в кримінальному судочинстві відповідно до правил, передбачених їхнім національним законодавством.

5. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб у кримінальному судочинстві, пов'язаному з будь-яким із злочинів, зазначених у статтях 2 і 3, можна було винести постанову про те, що:

(а) слухання відбувалося без присутності громадськості; та

(b) дитина-жертва була заслухана в залі суду без її присутності, зокрема, шляхом використання відповідних комунікаційних технологій.

6. Ця стаття не повинна суперечити статті 12.

Стаття 16

Допомога, підтримка та захист для дітей-жертв торгівлі людьми без супроводу дорослих, які постраждали від торгівлі людьми

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб конкретні дії з надання допомоги та підтримки дітям, які постраждали від торгівлі людьми, як зазначено в статті 14(1), належним чином враховували особисті та особливі обставини дитини-жертви торгівлі людьми без супроводу дорослих.

2. Держави-члени вживають необхідних заходів з метою пошуку довгострокового рішення, заснованого на індивідуальній оцінці інтересів дитини.

3. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб, у разі необхідності, призначити опікуна для дітей-жертв торгівлі людьми без супроводу дорослих, які постраждали від торгівлі людьми.

4. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб у кримінальних розслідуваннях і провадженнях, відповідно до ролі жертв у відповідній системі правосуддя, компетентні органи призначали представника, якщо дитина перебуває без супроводу або розлучена зі своєю сім'єю.

5. Ця стаття не повинна суперечити статтям 14 і 15.

Стаття 17

Компенсація жертвам

Держави-члени забезпечують жертвам торгівлі людьми доступ до наявних схем компенсації жертвам умисних насильницьких злочинів.

Стаття 18

Попередження

1. Держави-члени вживають належних заходів, таких як освіта та професійна підготовка, з метою запобігання та зменшення попиту, що сприяє всім формам експлуатації, пов'язаної з торгівлею людьми.

2. Держави-члени вживають відповідних заходів, у тому числі через Інтернет, таких як інформаційні та просвітницькі кампанії, дослідницькі та освітні програми, де це доцільно, у співпраці з відповідними організаціями громадянського суспільства та іншими зацікавленими сторонами, спрямовані на підвищення обізнаності та зменшення ризику того, що люди, особливо діти, можуть стати жертвами торгівлі людьми.

3. Держави-члени повинні сприяти нормативному регулюванню підготовки посадових осіб, які можуть вступати в контакт з жертвами або потенційними жертвами торгівлі людьми, в тому числі співробітників поліції, які перебувають у безпосередньому контакті з жертвами та потенційними жертвами торгівлі людьми, з метою навчити їх виявляти жертв та потенційних жертв торгівлі людьми та поводитися з ними належним чином.

4. З метою підвищення ефективності запобігання та боротьби з торгівлею людьми шляхом зменшення попиту, держави-члени розглядають можливість вжити заходів для встановлення кримінальної відповідальності за користування послугами, які є об'єктами експлуатації, зазначеними у статті 2, з усвідомленням того, що особа є жертвою злочину, зазначеного у статті 2.

Стаття 19

Національні доповідачі або еквівалентні механізми

Держави-члени вживають необхідних заходів для створення національних доповідачів або еквівалентних механізмів. Завдання таких механізмів включають проведення оцінки

тенденцій у сфері торгівлі людьми, вимірювання результатів заходів з протидії торгівлі людьми, в тому числі збір статистичних даних у тісній співпраці з відповідними організаціями громадянського суспільства, що діють у цій сфері, та звітування.

Стаття 20

Координація стратегії Союзу з протидії торгівлі людьми

З метою сприяння скоординованій та консолідованій стратегії Союзу з протидії торгівлі людьми, держави-члени сприяють виконанню завдань координатора з протидії торгівлі людьми (ПТЛ). Зокрема, держави-члени повинні передавати ПТЛ інформацію, зазначену в статті 19, на основі якої ПТЛ повинен сприяти підготовці Комісією кожні два роки звітів про прогрес, досягнутий у боротьбі з торгівлею людьми.

Стаття 21

Заміна Рамкового рішення 2002/629/ІНА

Рамкове рішення 2002/629/ІНА про боротьбу з торгівлею людьми замінюється щодо держав-членів, які беруть участь в ухваленні цієї Директиви, без шкоди для зобов'язань держав-членів, пов'язаних з термінами транспозиції Рамкового рішення в національне законодавство.

Стосовно держав-членів, які беруть участь в ухваленні цієї Директиви, посилання на Рамкове рішення 2002/629/ІНА слід тлумачити як посилання на цю Директиву.

Стаття 22

Переміщення

1. Держави-члени повинні ввести в дію закони, підзаконні акти та адміністративні положення, необхідні для виконання цієї Директиви, до 6 квітня 2013 року.

2. Держави-члени повинні передати Комісії текст положень, що транспонують у їхнє національне законодавство зобов'язання, покладені на них відповідно до цієї Директиви.

3. Коли держави-члени приймають ці заходи, вони повинні містити посилання на цю Директиву або супроводжуватися таким посиланням з нагоди їх офіційної публікації. Способи здійснення такого посилання повинні бути встановлені державами-членами.

Стаття 23

Звітність

1. До 6 квітня 2015 року Комісія повинна подати звіт Європейському Парламенту та Раді, оцінюючи ступінь, до якого держави-члени вжили необхідних заходів для дотримання цієї Директиви, включаючи опис дій, вжитих відповідно до частини 4 статті 18, що супроводжується , у разі необхідності, законодавчими пропозиціями.

2. До 6 квітня 2016 року Комісії повинні подати Європейському Парламенту та Раді звіт з оцінкою впливу чинного національного законодавства, що встановлює кримінальну відповідальність за використання послуг, які є об'єктом експлуатації торгівлі людьми, на запобігання торгівлі людьми, супроводжуючи його, у разі необхідності, відповідними пропозиціями.

Стаття 24

Набуття чинності

Ця Директива набирає чинності в день її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Стаття 25

Адресати

Ця Директива адресована державам-членам відповідно до Договорів.

Вчинено у Страсбурзі, 5 квітня 2011 року.

Для Європейського Парламенту

*Президент
Дж. БУЗЕК*

*Для Ради
Президент Гюрі Е.*

(неофіційний переклад, здійснений кафедрою іноземних мов та культури фахового мовлення факультету № 2 ІПФНПП ЛьвДУВС)